

Kiről szólt ez a költemény? Mit mondott el benne Petőfi Sándor? Mit mondott, amikor végre hazaért édesanyjához? El tudta-e mondani azt, amit érzett és amit gondolt? Mi lett tervével? Füstbe ment...

8. *Nyelvi magyarázat. Írás.* Le tudnád-e írni az utolsó szakasz első sorát? Jőjj ki, ird le a táblára! Mit irtál? Ha gondolatunkat kimondjuk, vagy leírjuk, mi lesz belőle? Miből áll beszédünk? (Mondatokból.) Milyen betűvel kezdted? Mit írunk még nagybetűvel? Mit tettél a végére? Milyen írásjeleket látunk még a könyvben? Ha olvasunk, mit csinálunk a pontnál? Hány szó van ebben a mondatban? Az első szó hány szótagból áll? (E kérdéseket természetesen más és más tanulónak adjuk fel.) Válaszd el! Melyek a magánhangzók benne? Hogy nevezzük a többi hangokat e szóban? Van-e valamelyik leírt szóban kétjegyű mássalhangzó? Mondd ki a hangot! Stb. Irdd le a második mondatot e szakaszból! Röpült felém anyám... Mit állítunk ebben a mondatban? Ki röpült feléje? Ki cselekedett? Mit cselekedett? Milyen szavak azok, amelyek cselekvést jelentenek? Mondj cselekvést jelentő szavakat! Te mondj olyan szavakat, amelyek a térképen vannak! Milyen betűvel írjuk ezeket? Milyen nevek ezek? Mit gondoltok, gyermekek, miért kell nekünk ezeket tudni? Hiszen ezt sohasem kérdezik tőlünk az életben? Vagy kérdezte már töletek valaki otthon, vagy máshol, hogy miért kell nagy kezdőbetűvel írni községünk nevét? Igen, azért kell megtanulni, hogy helyesen tudjunk magyarul beszélni és írni. Miért magyarul? Kitől tanultatok meg beszélni? Hogyan nevezzük azt a nyelvet, amelyet édesanyánktól tanultunk? A magyar embernek mi az anyanyelve? De gyermekek, mondjátok csak, minden magyar gyermeknek szabad ma magyarul beszélni? Hol élnek ezek a magyar gyermekek? Magyarországon? Mi történt azzal a községgel, ahol ők vannak?

9. Nézzetek csak erre a térképre! Mit láttok rajta? Jőjj ki, mutasd meg, mekkora volt Magyarország? Mutasd, mekkora most? Hová lett a többi? Kik kapták az elrabolt területeket; Jőjj ki, mondd el azt a költeményt, amelyet a térképről tanultál! (A tanuló virágkoszorúval kezében kijön. A szavalás végén a koszorút a térképre teszi.)

Magyarország térképénél

*Árpád szerzette szent Hazánknak
Kicsinyre festett képe, té!
Végigsimítom sebzett tested,
— Ó ezredévünk végzete...*

*Hazámmak bánattépte arca,
Világ térképén legszebb pont:
Meddig maradsz még összetépett
És fájó gyászruhába vont?*

*Északnál Kárpát görnyedt bércé,
Keletnél székelý hegyszalag:
Ó, lesz-e nótás még az erdöd?
És néped lesz-e még szabad?*

*Forrásod tiszta szent vizét, jaj,
Ki issza most, siró Tiszánk?
Északról, délról, napkeletről
Sok kósza nép nevet miránk.*

*De mint a gyöngy a kagyló mélyén:
Szivünkbe rejtve él hitünk.
S bár fáj a törnek még nyitott sebe,
De élünk, dolgozunk, hiszünk!*

*E hittel szöttük koszorunkat
Mi apró szivü emberek,
S beléfout mindenegy virágunk
Az Isten érintette meg.*

*E hittel áldott kis virágok
Hazám képére hulljatok!
Az ős-hegyekkel védett ország
Szent porához simuljatok.*

*Kézsal az Isten érintette meg,
Csókkal pedig az ajakunk.
Belétemettük esküvésünk:
Mi győzni, győzni akarnunk!*

Móra László.

10. Igen, gyermekek, győzni fogunk! Nézzétek csak a térképet? Mi veszi körül olyan védőn a mi hazánkat? Milyen hegyek ezek, itt körben? Merről védelmezik ezek hazánkat? Milyen az ország belseje? Milyen alaku tehát az ország? Olyan, mint egy szép, kerek tál, tányér. Hogyan nevezzük mi hazánkat? Magyar-medence. Le lehet törni a medence szélét? Mi történik akkor? Használható-e a tányér, ha letörjük egy darabját a szélén? Ezt tették hazánkkal is! Széttördelték s azt gondolták, hogy egy tányérból most ötöt csinálnak? Sikerült nekik?

De nézzük a folyókat! Hová, merre folynak mind, valamenynyien? Hová fut le a Tisza, ez a legmagyarabb folyója hazánknak? Mit csináltak a Tiszával? Bizony, levágták a lábát is, a fejét is. Mit hagytak meg nekünk? De ismertek ti egy dalt, amely a Tiszáról szól. Énekeljük el, gyermekek!

Szőke Tisza haragjában megdradt ...

(Murgács Kálmán.)